

Αγναντεύοντας το

Η ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΡΟΔΟΠΗ

//

Η Ροδόπη του παρελθόντος, η Ροδόπη του σήμερα, η Ροδόπη του αύριο... Ένας τόπος, μια ιστορία, ένας πίνακας φτιαγμένος με δεκάδες χρώματα και αρώματα. Ένας τόπος πλασμένος από τη διαφορετική μαγιά πολλών ανθρώπων, που συνθέτουν μαζί έναν πολυπολιτισμικό καμβά, μοναδικό στην Ελλάδα.

Η Ροδόπη σήμερα έπαψε να είναι ο τόπος εξορίας, η άκρη της γης, "λησμονημένη και γυμνή"... Δεν είναι πλέον "terra incognita", είναι ένα σταυροδρόμι λαών και πολιτισμών, μια γέφυρα επικοινωνίας, ένα επίγειο προς την ιστορική Βαλκανική της ενδοχώρα.

Η Ροδόπη είναι ένας τόπος απaráμιλλης ομορφιάς, που αξίζει να γνωρίσει κανείς καλά. Να μυηθεί στα μυστικά του, να αναζητήσει τα υπέροχα μονοπάτια του, να καταδυθεί στα νερά του, να βρει στοιχεία που δεν απαντώνται αλλού.

Κάθε βήμα στη Ροδόπη είναι ένα πραγματικό ταξίδι, στο χώρο και στο χρόνο... Η Ροδόπη είναι τελικά η γη των Θρύλων και των παραδόσεων. Είναι όμως και η Ροδόπη της Ανάπτυξης και της σύγχρονης πραγματικότητας. Αυτήν την πραγματικότητα η Νομαρχία φιλοδοξεί να προβάλλει. Θέλει να δώσει την πραγματική εικόνα μιας περιοχής που ξέρει να αξιοποιεί και να προβάλλει τον πλούτο της. Που έχει στο επίκεντρο τού είναι της τον άνθρωπο. Που μαγεύει τον επισκέπτη με την ομορφιά, το κάλλος και τις εικόνες της.

Η Ροδόπη και η Μαρώνια είναι πραγματικά ο ιδανικός προορισμός για εναλλακτικές τουριστικές αποδράσεις. Η πατροπαράδοτη Θρακιώτικη Φιλοξενία εγγυάται γι' αυτό.

Σαν Νομάρχης Ροδόπης, γέννημα θρέμμα αυτού του τόπου, σας καλώ σε αυτό το ταξίδι, που είμαι βέβαιος ότι θα σημαδέψει τη ζωή σας με μοναδικές εμπειρίες, που δύσκολα θα ζήσετε αλλού. Η Ροδόπη θα μείνει για πάντα στην καρδιά σας. //

Ο ΝΟΜΑΡΧΗΣ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΡΗΣ ΓΙΑΝΝΑΚΙΔΗΣ

Θρακικό

Μ Α Ρ Ω Ν Ε Ι Α

ΚΕΙΜΕΝΟ: ΘΕΟΦΙΛΟΣ Δ. ΜΠΑΣΓΙΟΥΡΑΚΗΣ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: ANNA A. ΚΑΛΑΪΤΖΗ

Πρώτη φορά ήταν στις αρχές της δεκα-ετίας του '80. μια νύχτα χειμωνιάτικη με δυνατό νοτιά. Και με ολόγυμο φεγγάρι.

-Μια τέτοια νύχτα δεν είναι για να μένουμε στο σπίτι, είχε πει ο οικοδεσπότης μας. Πάμε να οσμιστούμε την ανάσα του πελάγου.

Ο νοτιάς λυσομανούσε στη Μαρωνίτικη α-κτή. Από τα βάθη του Θρακιού τα κύματα ορμούσαν το ένα πίσω απ' τ' άλλο. Στο ασημένιο φως του φεγγαριού οι αφροί τους έλαμπαν ολόλευκοι. Κι εμείς, καθισμένοι πάνω

στα νοτιομένα βότσαλα, απομέναμε σιωπηλοί, καθένας με τις σκέψεις του. Αργότερα, σαν νιώσαμε πια χορτασμένοι απ' την ανάσα και τον ήχο του πελάγου, γυρίσαμε στην ηρεμία του σπιτιού. Γέμισαν και ξαναγέμισαν τα ποτήρια με ντόπιο Μαρωνίτικο κρασί, τον μα-κρινό απόγονο του αρχαίου Ισμαρικού. Μας πήρε ο ύπνος κατάχαμα, πλάι στο τζάκι... Την εποχή εκείνη ήταν αδύνατον να φανταστώ, τι θα μου αποκαλύπτε, χρόνια αργότερα, αυτή η μικρή γωνιά της Θράκης.

ΦΩΤ. Γ. ΒΟΥΦΥΛΑΝΗΣ

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ ΡΩΜΑΝΗ. Εξωτερική και εσωτερικές απόψεις στη Μαρώνεια.

ΜΕ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΠΙΣΜΟ ΣΤ' ΑΝΑΤΟΛΙΚΑ

Χειμώνα πάλι το' φερε η σύμπτωση να επιστρέψουμε στο Θρακικό, 20 χρόνια μετά την πρώτη μας γνωριμία. Νοτιάς και πάλι δυνατός. Αγναντεύουμε τα κύματά του με την Άννα σε μια μοναχική ακτή, έξω απ' τη Μαρώνεια. Όλη η ακτογραμμή μοιάζει με τείχος συμπαγές από βράχους κατακόρυφους. Σ' αυτό τον αλλόνητο φυσικό προμαχώνα σκάζουν τα προαιώνια κύματα του νότου. Ο ήχος τους είναι φοβερός. Και δεν προέρχεται μόνον από την πρόσκρουση της θάλασσας στους βράχους. Οφείλεται κυρίως στην βίαιη διείδυσή της στις σπηλιές και στις ρωγμές, που επικοινωνούν με την επιφάνεια του εδάφους

ΦΩΤ. Γ. ΒΟΛΟΥΔΑΚΗΣ

και απ' όπου ξεπηδούν πίδακες με εκατομμύρια σταγονίδια, σαν ατμός, μ' έναν ήχο υπόκωφο, μοναδικό.

-Είχατε την τύχη να γνωρίσετε την ακτή της "Μαμαορίτσας" στις κορυφές της στιγμές, εξηγεί ο Γιώργος Βολουδάκης. Και η τρύπα απ' όπου ξεπηδούσαν ο ήχος κι ο ατμός, δεν ήταν άλλη από την "Τρύπα της Γοργόνας".

Μάιος του 2005. Στην τρίτη αυτή επίσκεψη

στόχος μας είναι ν' αποκαλύψουμε την άγνωστη Μαρώνεια. Οικοδεσπότης μας στο **Ξενοδοχείο Ρωξάνη** και πολύτιμος ξεναγός μας είναι ο Γιώργος Βολουδάκης, από παππού Κρητικό Μακεδονομάχο απ' τα Χανιά.

Ψηλός και πληθωρικός, ο Γιώργος, με σπουδές αρχαιολογίας σε πανεπιστήμιο του εξωτερικού, κατέχει άριστα την ιστορία του τόπου του και το φυσικό του περιβάλλον. Αρχαιολάτρης ο ίδιος και φυσιολάτρης, δεν διατάζει - έστω και με προσωπικό κόστος - να εκφράζει την αντίθεσή του σε κάθε παρέμβαση εις βάρος του φυσικού περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Παράλληλα με τις ξενοδοχειακές ενασχολήσεις ο Γιώργος επιδίδεται σε περιβαλλοντικές δραστηριότητες, που απευθύνονται στους

επισκέπτες της μονάδας.

Το Ξενοδοχείο "ΡΩΞΑΝΗ" ξεκίνησε τη λειτουργία του το 2000. Είναι χτισμένο σε υψόμετρο 170 μέτρων στις Δ υπώρειες του Ίσμαρου, σε ελαφρά επικλινή πλαγιά 14 στρεμμάτων με αμυγδαλεώνα. Βρίσκεται στη Δ είσοδο της Μαρώνειας και σε απόσταση 450 μέτρων από την πλατεία του χωριού. Η θέα του είναι απεριόριστη σ' όλη την ευρύτατη

πεδιάδα προς τα Δ, ενώ προς τα Ν χάνεται στην απεραντοσύνη του Θρακικού Πελάγους. Με ατμοσφαιρική διαύγεια αγναντεύει τις κορυφές του Φαλακρού και του Παγγαίου, το Άγιον Όρος και τη Θάσο, ακόμη και τη Λήμνο. Όταν πριν από τρία χρόνια το πρωτογνωρίσαμε, το ξενοδοχείο αποτελείτο από ένα συγκρότημα με 15 άνετα μονόχωρα και δίχωρα δωμάτια, όλα εξοπλισμένα με τηλεόραση, ψυγείο, τηλέφωνο και κλιματισμό. Σήμερα στον εξωτερικό χώρο επικρατεί μια ευχάριστη ακαταστασία, που οφείλεται στις τελικές εργασίες για την επέκταση της μονάδας με 11 επιπλέον δωμάτια, αναμόρφωση του αύλειου χώρου και προσθήκη πισίνας.

Η αίθουσα πρωινού και εστίασης είναι πολύ ευχάριστη, με μεγάλη ευρυχωρία και θέα. Το μπαρ είναι εφοδιασμένο με μια εξαιρετική ποικιλία ποτών, ενώ εξίσου καλά ενημερωμένη με εκλεκτά κρασιά είναι και η κάρβα. Άλλωστε αυτό το μεράκι του για το κρασί ο Γιώργος σκοπεύει να το αξιοποιήσει ακόμη καλύτερα στο καινούργιο συγκρότημα. Στο υπόγειό του θα δημιουργηθεί πλουσιώτατη κάρβα κρασιών για γευσιγνωσίες, ενώ επιπλέον προβλέπεται η δημιουργία ειδικών αιθουσών με HOME THEATER και INTERNET. Έτσι η Ρωξάνη θα προσφέρει - και μάλιστα σε πολύ ανταγωνιστικές τιμές - μια σειρά από υπηρεσίες στους επισκέπτες της.

Ο καφές στο ωραίο μπαλκόνι της αίθουσας πρωινού τελειώνει, είμαστε έτοιμοι να ξεκινήσουμε τις περιηγήσεις μας. Ο πρώτος προορισμός μας είναι στα ανατολικά της Μαρώνας. Με αφετηρία την πλατεία διασχίζουμε το

χωριό και μετά από 500 μέτρα κατευθυνόμαστε αριστερά. Στα 1,2 χλμ. στρίβουμε αριστερά προς **Αγ. Χαράλαμπο** και στα 2,6 χλμ. και πάλι αριστερά σε βατό χωματόδρομο με κατεύθυνση προς "**Αρχαίο Θέατρο**" και παραλία "**Μαρμαρίτσας**". Το τοπίο είναι ήμερο, με χαμηλή βλάστηση και ελαιώνες,

Στα 3,9 χλμ. μια πινακίδα δεξιά μας οδηγεί στα υπολείμματα του **Ιερού του Διονύσου**, 150 μόλις μέτρα από το δρόμο. 300 μέτρα πιο κάτω περνάμε δίπλα από το **Αρχαίο Θέατρο της Μαρώνας**. Δεν έχει τις μεγαλειώδεις διαστάσεις των Θεάτρων της Επιδαύρου και της Δωδώνης. Είναι όμως ένα μικρό κομψοτέχνημα, που μας εντυπωσιάζει με την τελειότητα λάξευσης των λίθινων κερκίδων.

5 χλμ. μετά την Μαρώνα αρχίζει να διαφοροποιείται το τοπίο, αποκτάει σταδιακά μια τραχύτητα, το έδαφος μοιάζει σαν να έχασε από πάνω του το χώμα. Και είναι πράγματι έτσι, αφού όλος ο τόπος είναι κατάσπαρτος από συμπαγή στρώματα ασβεστόλιθου.

Εδώ λειτουργούσε κάποτε το **Αρχαίο Λατομείο** της Μαρώνας. Ο Γιώργος μας υποδεικνύει, ίχνη αρχαίας λάξευσης, από το μάρμαρο που εξορύσσεται. Άλλωστε και η σύγχρονη ονομασία "**Μαρμαρίτσα**" είναι δηλωτική της ταυτότητας της περιοχής. Στ' ανατολικά ορθώνεται ο τραχύτατος όγκος του λόφου του **Αγ. Γεωργίου**. Στις απότομες πλαγιές του κυριαρχούν αναρίθμητοι βράχοι με γκριζωπές αποχρώσεις, που δημιουργούν ένα έδαφος εχθρικό και απροσπέλαστο.

Στα νότια η εικόνα είναι τελείως διαφορετική. Ο χωματόδρομος καταλήγει μετά από 300 μέ-

Διαδοχικές όψεις της ακτής της Μαρμαρίτσας, άγρια, ήρεμη και ποικιλόχρωμη από τα εντυπωσιακά πετρώματα.

τρα στην ακτή της Μαρμαρίτσας. Εδώ το έδαφος είναι κατάσπαρτο από αμέτρητα κομμάτια σιδηρομεταλλεύματος. Οι βράχοι έχουν τους χρωματισμούς της ώχρας και της τέφρας. Στο λιγούστο χώμα φυτρώνουν ταπεινές αγριελιές, τυραννισμένες από τη βία και την αλμυρή ανάσα των νοτιάδων. Γύρω ο τόπος μοσχοβολάει θυμάρι και λυγαριά. Είναι η πρώτη φορά που αντικρύζουμε γαληνεμένη αυτή την ακτή του Θρακικού. Οι δυο βοτσαλωτοί κολπίσκοι, που αγκαλιάζουν τη μικρή

χερσόνησο "Νησάκι", είναι ήρεμοι. Όρθιοι σε μια βραχονησίδα, τέσσερις ψαράδες έχουν ριγμένα τα καλάμια τους. Η "Τρύπα της Γοργόνας" είναι κι αυτή σιωπηλή.

Στεκόμαστε από πάνω και την περιεργαζόμαστε με την ησυχία μας, ένα κατακόρυφο άνοιγμα με ύψος 8 έως 9 μέτρων, που συνδέει την επιφάνεια του εδάφους με τη θάλασσα.

Επιστρέφουμε στο κεντρικό δίκτυο. Υπομονετικά και έμπειρα χέρια ανθρώπων έχουν δημιουργήσει γύρω από πολλά ελαιόδεντρα κυκλικές πεζούλες με περίτεχνη ξερολιθιά. Κάποτε από εδώ περνούσε στράτα λιθόστρωτη, με κάποια υπολείμματα και σήμερα εμφάνη, όσα δεν κάλυψε ο δρόμος. Σε λίγο καιρό δεν αποκλείεται να υπάρχει άσφαλτος...

Ένα χιλιόμετρο μετά την Μαρμαρίτσα συναντάμε πινακίδα που αναγράφει "**Δυτικά τείχη**

Η μεγαλιθική πύλη με το πεσμένο υπέρθυρο στο δυτικό σκέλος της οχύρωσης του Αγίου Γεωργίου.

ΦΩΤ. ΑΡΧΕΙΟ : ΙΘ ΕΦΟΡΕΙΑ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ

Μπροστά στην Μεγαλιθική Πύλη και τον περίφημο "Λαξευτό Ληνό"

Αρχαίας Ισμάρας". Κάποια μεμονωμένα τμήματα τείχισης είναι σε ορισμένα σημεία ευδιάκριτα.

Μετά από λίγο, υψώνονται δύο πινακίδες. Η πρώτη αναγράφει: "**Μεγαλιθική Πύλη - Λα-ξευτός Ληνός**". 30 μέτρα πιο κάτω, η τεράστια δεύτερη αναφέρει: "**Ακρόπολη Αρχαίας Ισμάρας**".

*-Αυτή δεν έχει καμιά πρακτική αξία, λέει ο Γιώργος. Δείχνει απλά την κατεύθυνση προς την ακρόπολη. Και είναι βέβαια παραπλανητική, αφού η πρόσβαση, από αυτό το σημείο ως εκεί, είναι αδύνατη. Εμείς, ωστόσο, μπορούμε ν' ακολουθήσουμε την πρώτη πινακίδα. Μονοπάτι φαρδύ, σχεδόν σαν δρόμος, ανηφορίζει με ήπια κλίση και, σε λιγότερο από ένα 10λεπτο, φτάνει μπροστά σε μεγάλη πινακίδα με διπλή κατεύθυνση. Στην ευθεία (Β) οδηγεί στον "**Λαξευτό Ληνό**", ενώ αριστερά (Δ) προς την "**Μεγαλιθική Πύλη**". Κατευθυνόμαστε αρχικά αριστερά και σ' ένα λεπτό βρισκόμαστε σε μικρό πλάτωμα. Δύο όρθιοι μονόλιθοι με σχήμα παραλληλόγραμμου, δημιουργούν ανάμεσα τους το άνοιγμα της πύλης. Οι διαστάσεις τους είναι εντυπωσιακές. Το ύψος τους ξεπερνάει το 1,80 μ., ενώ το πλάτος και το πάχος κυμαίνονται από 60 έως 70 εκατοστά. Το βάρος τους δεν μπορεί να είναι λιγότερο από 2 τόνους. Αριστερά και δεξιά της πύλης αρχίζει ανάμεσα στα πυκνά πουρνάρια η μακρά γραμμή της ογκώδους τείχισης, με*

ύψος χαμηλό, που σε ελάχιστα σημεία υπερβαίνει το ένα μέτρο. Ένας, ακόμη εντυπωσιακότερος, μεγάλιθος είναι πεσμένος δίπλα από την πύλη. Είναι το τεράστιο υπέρθυρο με σχήμα ελλειψοειδές, σαν πρόωμο μισοφέγγαρο και μήκος που πλησιάζει τα τρία μέτρα. Επιστρέφουμε στην πινακίδα με την κατεύθυνση προς "**Λαξευτό Ληνό**" και αμέσως μετά βρισκόμαστε σ' ένα ωραιότατο οροπέδιο με γέρικες ελιές. Μια πινακίδα με βέλος μας κατευθύνει δεξιά. Ακολουθεί μια ωραιότατη διαδρομή σε μονοπάτι σηματοδοτημένο με 6 ακόμη πινακίδες.

Σ' ένα 12λεπτο φτάνουμε στο τέλος της διαδρομής μας, σε υψόμετρο 150 μέτρων. Εδώ, στους κατορθάχαλους πρόποδες του λόφου, ένας βράχος ξεχωρίζει από τους άλλους. Όλο το τμήμα της ανώτερης επιφάνειάς του είναι λαξευμένο σε βάθος 60-70 εκατοστών. Είναι ο "**Λαξευτός Ληνός**", το περίφημο αρχαίο πατητήρι. Υπάρχουν δύο λαξεύσεις. Η μεγάλη θυμίζει μανιέρα με διαστάσεις 1,80X1 περίπου μέτρο. Εδώ τοποθετούσαν και πατούσαν τα σταφύλια. Στο κατώτερο τμήμα της δεξαμενής υπάρχει οπή μέσα από την οποία διοχετεύον-

ταν το γλεύκος και συγκεντρωνόταν στην δεύτερη - μικρότερη - λαξευτή κοιλότητα του βράχου σε σχήμα κυκλικό. Σ' αυτό λοιπόν το λιτότατο αλλά και λειτουργικότερο πρωτόγονο πατητήρι έβγαζαν την πρώτη ύλη - τον μούστο - του μετέπειτα διάσημου για την ποιότητά του "**Ισμαρικού Οίνου**", όπως τον αποκαλεί ο ποιητής **Αρχίλοχος** ή **Μαρωνείτη** όπως τον ονομάζουν άλλοι αρχαίοι συγγραφείς. Το κρασί ήταν βαθύ κόκκινο και ευωδιαστό, γλυκό σαν μέλι. Ο Όμηρος το περιγράφει ως "*μελιηδέα οίνον ερυθρόν, θεϊόν ποτόν, με οδμή θεσπεσίη, απόσταγμα αμβροσίας και νέκταρος*". Στα νομίσματα δε της πόλης που φέρουν παραστάσεις με άμπελο και βότρυς ή την κεφαλή του Διονύσου, αντικατοπτρίζεται η σχέση της με την αμπελοκαλλιέργεια και η φήμη του κρασιού της.

Στον κεντρικό χωματόδρομο και πάλι συνεχίζουμε την πορεία μας ανατολικά στον τόπο και στο χρόνο.

2 σχεδόν χιλιόμετρα μετά, μια πινακίδα μας κατευθύνει δεξιά προς "**Σύναξη**".

- *Εδώ είναι η ομώνυμη παραλία καθώς κι ένα ακρωτήριο, που είναι το πλησιέστερο σημείο της Θρακικής γης προς την Σαμοθράκη, λέει ο Γιώργος. Υπάρχει όμως και κάτι ακόμα πολύ σημαντικότερο και εξολοκλήρου αθέατο.*

Στρίβουμε δεξιά τον - μάλλον δύσβατο-χωματόδρομο και, 300 ακριβώς μέτρα μετά την πινακίδα, σταματάμε. Στ' αριστερά του δρόμου σχηματίζεται ένα μικρό άνοιγμα ανάμεσα στον ελαιώνα. Δεν υπάρχει ούτε πινακίδα ούτε μονοπάτι. Με ΝΑ προσανατολισμό - κάθετα περίπου προς το δρόμο - βαδίζουμε για ένα δίλεπτο ανάμεσα σε γέρικα ελαιόδεντρα. Και τότε, εντελώς απρόσμενα, προβάλλει ένα απίστευτα μεγαλόπρεπο ερειπωμένο οικοδόμημα. Είναι η περίφημη "**Παλαιοχριστιανική Βασιλική της Σύναξης**", ένα μνημείο του 5ου αι.-6ου αι. με επιβλητικές διαστάσεις: μήκος 54,40, πλάτος 20,30 και ύψος - κατ' εκτίμησην - 16 μέτρα! Η εντύπωση είναι συγκλονιστική. Πρώτος ο **Γεώργιος Μπακαλάκης**, που οδοιπόρησε στη Σύναξη το 1937, αναγνώρισε στα ερείπια την αφίδα παλαιοχριστιανικής βασιλι-

Ένα τμήμα από τα εντυπωσιακά ερείπια της Παλαιοχριστιανικής Βασιλικής της Σύναξης.

ΦΩΤ. Χ. ΜΠΑΚΙΡΤΖΗ

Άποψη παρεκκλησίου στα βόρεια του νάρθηκα της παλαιοχριστιανικής βασιλικής στη Σύναξη. Από τα μεγέθη, την ποικιλία και τον χαρακτήρα των μαρμάρων, προκύπτει η προέλευσή τους από ένα πρώτο της εποχής του Αδριανού, αφιερωμένο πιθανόν στον Μάρωνα.

κής "καμωμένης από καμπύλους μαρμάρινους δόμους". Ωστόσο, η ανασκαφική διερεύνηση του μνημείου έγινε για πρώτη φορά από τον Έφορο Αρχαιολόγο **Χαράλαμπο Μπακιρτζή** σε τέσσερις ανασκαφικές περιόδους το 1985, 1986, 1987 και 1990. Πριν από την έναρξη της έρευνας (1985) τα ερείπια ήταν σκεπασμένα από πουρνάρια και λιθοσωρούς. Για την αποκάλυψη του μνημείου κόπηκαν τα πουρνάρια και απομακρύνθηκαν συνολικά 130 κυβ. μέτρα πέτρας. Μετά από όλα αυτά φάνηκε, ότι στα ερείπια της τρίκλιτης παλαιοχριστιανικής βασιλικής είχαν χρησιμοποιηθεί και κατεργασμένα μάρμαρα από αρχαιότερα ρωμαϊκά κτίρια. Κατά την αρχαιολόγο **Σοφία Δουκατά - Δεμερτζή**, στη θέση "Σύναξη" δίπλα στο ρέμα της Κερασιάς, μέσα σε ένα τοπίο πολλαπλών εναλλαγών ανασκαφής, **εγκάθιστο κτίσιον παλαιοχριστιανική βασιλική με εγκάρσιο κλίτος, νάρθηκα, αίθριο με κρήνη και λατρευτικό παρεκκλήσι, που είχαν ψηφιδωτά δάπεδα σωζόμενα μόνον**

σε σπαράγματα. Τα σπαράγματα των ψηφιδωτών της Σύναξης μαζί με τα ψηφιδωτά της βασιλικής στην Παληόχωρα είναι τα **μοναδικά μέχρι σήμερα γνωστά παλαιοχριστιανικά ψηφιδωτά** από το χώρο της Θράκης. Στο κτίσιον της βασιλικής συνολικά, αλλά κυρίως στο ανατολικό της τμήμα που έχει τη μορφή τρίκλιτου, **χρησιμοποιήθηκε πολλά μαρμάρινα μέλη της ρωμαϊκής εποχής.**

Από τα μεγέθη, την ποικιλία και τον χαρακτήρα των μαρμάρων, προκύπτει η προέλευσή τους από ένα πρώτο της εποχής του αυτοκράτορα **Αδριανού**, αφιερωμένο πιθανόν στον **Μάρωνα**. Την ύπαρξη εξάλλου ηρώων του **Μάρωνα** αναφέρει και ο αρχαίος γεωγράφος **Στράβων**, **στο σχετικό με την περιοχή χωρίο**. Στα ερείπια της βασιλικής που έζησε μέχρι τον 7ο αι. ιδρύθηκε τον 9ο-10ο αι. **μοναστήρι**. Η μονή εγκαταλείφθηκε στα μέσα του 13ου αι. Στην παραλία της Σύναξης αποκαλύφθηκε μεγάλο κτιριακό συγκρότημα ξενώνα για τις ανάγκες των προσκυνητών που μετέβαιναν στο ιερό των Μεγάλων Θεών στην Παλιάπολη της Σαμοθράκης, δεδομένου ότι η παραλία αυτή εξασφάλιζε τη συντομότερη θαλάσσια οδό προς το νησί. Την ύπαρξη ξενώνων στη Μαρώνια πριν την διέλευση των προσκυνητών στο αντικρινό νησί

βεβαιώνει και το περιεχόμενο πρόσφατα ευρεθείσης μέσα στα μεσοβυζαντινά τοιχώρια της Παληόχωρας επιγραφής με διάταγμα Αδριανού. Δείψανα αγωγού δίπλα στο ρέμα της Κερασιάς υδροδοτούσε την περιοχή της Σύναξης. Ανατολικά της Σύναξης, στη θέση Πόρτες, η στενή διέλευση ανάμεσα στη θάλασσα και τους πρόποδες του Αγίου Γεωργίου προστατεύεται από τμήματα οχυρώσεων.

Πλήρη άποψη για το παλαιοχριστιανικό μνημείο και τις θαυμασιές του λεπτομέρειες μπορεί να διαμορφώσει ο αναγνώστης από το γλαφυρότατο βιβλίο του Εφόρου Αρχαιοτήτων Χ. Μπακιτζή “ΣΥΝΑΞΗ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ, ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΑ ΑΝΑΣΚΑΦΗΣ”.

ΣΤΟΝ ΠΟΦΟ ΤΟΥ ΑΓ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Καθώς τον ατενίζουμε από τους πρόποδες μας γεμίζει με δέος και θαυμασμό για τους θεαματικούς βράχους και τις δυσπρόσιτες πλαγιές. Είναι ο Αγ. Γεώργιος, το βουνό της Σύναξης με την αρχαία ακρόπολη και τα μακρά τείχη, που ταυτίζεται με την ομηρική

Ίσμαρο. Για τις βραχόσπαρτες πλαγιές του η Μαρωνίτικη παράδοση αναφέρει, ότι οι πέτρες όλου του κόσμου ξεκίνησαν να πάνε στην Πόλη για να χτιστούν στην Αγιασοφιά. Σταμάτησαν όμως στο βουνό του Αγ. Γεωργίου και έμειναν εκεί.

Είναι μάταιο να προσπαθήσει κανείς να εκπορθήσει "κατά μέτωπον" τις εχθρικότατες πλαγιές. Πίσω από τον λόφο όμως και Ν της κορυφής του Ίσμαρου με τις εγκαταστάσεις των ραντάρ, υπάρχει αυτή η δυνατότητα. Εκεί βρίσκεται χαρακτηριστική τοιμεντένια ποτίστρα, κάτω από τα ραντάρ, όπου φτάνουμε με δυο τρόπους: είτε ανηφορίζοντας με καλό χωματόδρομο και Ν κατεύθυνση από το χωριό Ασκητές, είτε ακολουθώντας (400 μ. πριν από το Ξενοδ. “Ρωξάνη”) την πινακίδα προς “ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΜΑΡΩΝΕΙΑ” και κατόπιν τον ορεινό δρόμο πίσω από τον Ίσμαρο. Με αφετηρία την ποτίστρα κατηφορίζουμε σε δρόμο ακατάλληλο για συμβατικά αυτοκίνητα και μετά από 2,8 χλμ. βρισκόμαστε σε οροπέδιο στους πρόποδες του Αγ. Γεωργίου. Ασβεστολιθικές πλάκες και πουρνάρια, τοπίο σκληρό αλλά με ιδιαίτερη γοητεία. Αρχίζουμε την

Ένας από τους εντυπωσιακούς βράχους στους πρόποδες του Αγ. Γεωργίου.

πορεία μας από υψόμετρο 320 μ. με κατεύθυνση ΝΔ. Το μονοπάτι είναι αρχικά υποτυπώδες, χωρίς σήμανση, σε δυο όμως λεπτά γίνεται απόλυτα ευδιάκριτο. Κυρίαρχη βλάστηση είναι τα πουρνάρια, πυκνά και αδιαπέραστα.

Σ' ένα 20λεπτο με χαλαρό ρυθμό φτάνουμε σε ομαλό αυχένα, σε υψόμετρο 450 μ., ανάμεσα στις δίδυμες κορυφές του Αγ. Γεωργίου. Ήδη η θέα είναι απεριόριστη προς την μακρότατη ακτογραμμή της Μαρώνας, το λιμάνι και την απεραντοσύνη του Θρακιικού. Με κατεύθυνση Β-ΒΔ παίρνουμε ένα μονοπάτι, που μετά από 50 μ. μας οδηγεί στο μεταβυζαντινό ξωκκλήσι του **Αγ. Γεωργίου**. Είναι κατασκευασμένο με περίτεχνη ξερολιθιά από λαξευτές γκρίζες πέτρες μικρών διαστάσεων. Μπροστά από την είσοδο υπάρχει πέτρινο πηγάδι με νερό ενώ το έδαφος είναι κατάσπαρτο με κομμάτια κεραμεικής. Για μερικά λεπτά συνεχίζουμε το μονοπάτι κάτω από την οχυρωμένη με ισχυρό τείχος κορυφή του λόφου. Ύστερα επιστρέφουμε στο εξωκκλησάκι και βαδίζοντας προς τα Ν-ΝΑ κατευθυνόμαστε προς τη δεύτερη κορυφή. Σε πολλά σημεία το μονοπάτι έχει κλείσει, η πορεία ανάμεσα στα πουρνάρια είναι δυσχερέστατη. Σ' ένα 5λεπτο ωστόσο

βρισκόμαστε στην κορυφή του Αγ. Γεωργίου, σε υψόμετρο 461 μ., μπροστά στην αρχαία ακρόπολη. Η οχύρωση είναι ισχυρότατη. Αποτελείται από κυκλώπεια τείχη, που το πάχος τους κυμαίνεται από 2-3 μέτρα, ενώ το ύψος τους σε κάποια σημεία ξεπερνάει τα 3 μέτρα. Οι όψεις του τείχους - εξωτερική και εσωτερική - αποτελούνται κατά κανόνα από λαξευτούς μεγάλιθους ενώ το τμήμα ανάμεσά τους καλύπτεται από αργολιθοδομή. Η ακρόπολη χρονολογείται στον 9ο και 8 αιώνα π.Χ. Ας κάνουμε όμως μια σύντομη αναδρομή στο ιστορικό παρελθόν της Μαρώνας, σε κείμενο της Διευθύντριας της ΙΘ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων καις **Νικολίτσας Κοκκοτάκη**:

Η παράδοση αναφέρει ως οικιστή της αρχαίας πόλης το Μάρωνα, το γιο του Ενάνθη και ιερέα του Απόλλωνα, που κατοικούσε στο ιερό άλσος του Θεού στη γειτονική πόλη των Κικόνων Ισημάρη ή Ίσημαρο. Η Ισημάρη έχει ταυτιστεί με το ύψωμα του Αγίου Γεωργίου, ανατολικά της αρχαίας Μαρώνας, όπου υπάρχει ακρόπολη με κυκλώπεια τοιχοδομία και μακριά τείχη ως τη θάλασσα. Από τον Όμηρο είναι γνωστή η φιλοξενία και τα δώρα του Μάρωνα προς τον Οδυσσέα.

Εσωτερικό του μεταβυζαντινού εξωκκλησιού του Αγ. Γεωργίου. Στο κυκλώπιο τείχος της αρχαίας ακρόπολης του Αγ. Γεωργίου. (αριστερά)

Η Μαρώνεια ιδρύθηκε από χιώτες αποίκους στις νοτιοδυτικές πλαγιές του Ίσμαρου το πρώτο μισό του 7ου αι. π.Χ. Η θέση της Μαρώνειας στην ακτή του Ισμαρού, πάνω στους θαλάσσιους δρόμους του βόρειου Αιγαίου και κοντά στις διαβάσεις της Ροδόπης, αποτέλεσε την κυριότερη αιτία για την ανάπτυξη εμπορικών ανταλλαγών με τις άλλες ελληνικές πόλεις και κυρίως με τους Θράκες της ενδοχώρας. Η οικονομική ανάπτυξη μετέβαλε την πόλη σε ισχυρή πολιτική και στρατιωτική δύναμη του βορρά, και συγχρόνως σε ένα σημαντικό κέντρο πολιτισμού το οποίο συνέβαλε στη διάδοση της ελληνικής παιδείας ως τις πιο μακρινές εστίες των θρακικών φύλων.

Εικόνα για την οικονομική κατάσταση της πόλης στον 5ο αι. π.Χ. δίνει η εισφορά της στο ταμείο της αθηναϊκής συμμαχίας. Στην αρχή ήταν 1 τάλαντο και 3.000 δραχμές, ενώ από το 437 π.Χ. έφτασε τα 3 τάλαντα. Ο πληθυσμός της αυτή την εποχή αριθμούσε 12.000 κατοίκους. Πληροφορίες επίσης για την οικονομική της πορεία μας δίνουν τα αργυρά και χάλκινα νομίσματα που κυκλοφόρησαν από την αρχαϊκή ως τη ρωμαϊκή περίοδο.

Βάση της οικονομίας ήταν η γεωργία, η κτηνοτροφία και το εμπόριο. Πλούσια ήταν επίσης τα δάση και τα βοσκοτόπια του Ισμαρού. Ο Όμηρος (Οδύσσεια ι.45,46) αναφέρει τα πρόβατα και τα βόδια της Ισμαράς. Η οικονομία

στηριζόταν επίσης στην εκμετάλλευση μεταλλείων αργύρου που βρίσκονταν στην περιοχή του Ισμαρού. Η διασπορά των νομισμάτων της πόλης σε άλλες πόλεις της Θράκης και σε μακρινές περιοχές ως τη Συρία και το Δούναβη μαρτυρεί την ανάπτυξη ισχυρών εμπορικών συναλλαγών. Τα κυριότερα επαγγέλματα ήταν του γεωργού, κτηνοτρόφου, εμπόρου και ναυτικού. Υπήρχαν, βέβαια, σε μικρότερο αριθμό λατόμοι, τεχνίτες, κεραμείς και γλύπτες. Το πνεύμα ήταν δημοκρατικό με Βουλή και Δήμο.

Οι αρχαιότερες λατρείες ήταν του Απόλλωνα και του Διονύσου. Στη λατρεία του Διονύσου προστέθηκε αργότερα η λατρεία του Μάρωνα και στα ρωμαϊκά χρόνια του Δία και της Ρώμης. Από τους άλλους θεούς λατρεύονταν ο Ασκληπιός, ο Ποσειδώνας, ο Ερμής, ο Ηρακλής, η Κυβέλη και οι Αιγύπτιοι θεοί Ίσις, Σέραπης, Άνουβις και Αρποκράτης.

Η Μαρώνεια ήταν πατρίδα του ποιητή Σωτάδη, και του ζωγράφου Αθηνίωνα. Μαρωνίτες ήταν επίσης ο αγροτικός συγγραφέας Ηγεσίας που έγραψε το έργο "Περί υδάτων", ο Μητροκλής, μαθητής του Θεόφραστου του Περιπατητικού και η Ιππαρχία, αδελφή του Μητροκλή".

ΕΠΙΣΤΡΕΦΟΝΤΑΣ ΣΤΗ ΜΑΡΩΝΕΙΑ

Από την ποτίστρα κάτω από τα ραντάφτάνουμε μετά από 6 χλμ. στους "Ασκητές", με την πετρόχτιστη εκκλησία του Αγ. Γεωργίου, κτίσμα του 1899. Στριβουμε δεξιά από το καφεπαντοπωλείο "Το Κέντρο" και μετά από 900 μ. και πάλι δεξιά προς "Πετρωτά". Στα 3,6 χλμ. βρισκόμαστε μπροστά σ' ένα θεαματικότατο λατομείο, με έντονους χρωματισμούς που θυμίζουν πίνακες αφηρημένης τέχνης. 300 μ. μετά συναντάμε την άσφαλτο και στρίβουμε δεξιά για Πετρωτά, τον μικρό οικισμό, χτισμένο στα ριζά ενός πελώριου βραχώδους συγκροτήματος.

Κατηφορίζουμε απαλά σε διαδρομή με πλούσια βλάστηση. 4 χλμ. μετά τα Πετρωτά φτάνουμε στα παράλια του Θρακικού και στρίβουμε δεξιά (αριστερά η ακτογραμμή καταλήγει έξω από την Αλεξανδρούπολη). Αρχίζει μια ενδιαφέρουσα παράκτια διαδρομή με πολυποίκιλες εικόνες σε σχετικά βατό χωματόδρομο. Συναντάμε έναν μεγάλο κόλπο με βοτσαλωτή ακτή και μετά από λίγο αντι-

Εντυπωσιακοί χρωματισμοί στο λατομείο ανάμεσα στους Ασκτές και Πετρωτά. Ο οικισμός των Πετρωτών χτισμένος στα ριζά του θεόρατου βράχου.

κρύζουμε στα ηπειρωτικά μια - υπό κατασκευήν - μεγάλων διαστάσεων εκκλησία, με άφθονη χρήση τσιμέντου και ακατανόητο λόγο ύπαρξης σ' αυτή την ερημιά. Σε λίγα λεπτά αιχμαλωτίζει το βλέμμα μας ψηλά ένα σύμπλεγμα βράχων κολοσιαιών διαστάσεων που κάθε έμπειρος αναρριχητής θα ήταν ευτυχής να κατακτήσει.

Διακρίνουμε μπροστά μας την πινακίδα προς τη Σύναξη και ψηλά τον κακοτράχαλο όγκο του Αγ. Γεωργίου, που, μετά την ανάβαση στις κορυφές του, τον θεωρούμε πιο οικείο και λιγότερο εχθρικό. Παρατηρούμε την ένδειξη στο οδόμετρο: 23 χλμ. ως εδώ από την ποτίστρα. Έχουμε διαγράψει έναν πλήρη κύκλο του Αγ. Γεωργίου, με στεριανά και παραθαλάσσια τοπία, που ούτε στιγμή δεν μας άφησαν να πλήξουμε.

9 χλμ. μετά μπαίνουμε στην ωραία πλατεία της

Μαρώνειας. Είναι πλακόστρωτη, και την κόβει στη μέση ο δρόμος, που διασχίζει το χωριό. Μπαράκι, καφενεία, ταβερνούλες και καταστήματα, εδώ χτυπά ο σφυγμός του οικισμού. Από τα Δ έχει ευρύτερη θέα προς τον κάμπο και τη θάλασσα, ενώ το Α της τμήμα σκιάζεται από μια πανύψηλη μουριά και δυο μεγάλα πλατάνια. Ανάμεσά τους, και λίγο χαμηλότερα από το επίπεδο της πλατείας,

βρίσκεται μια παμπάλαια κρήνη με συνεχή ροή δροσερού νερού. Η αρχιτεκτονική της είναι περίπλοκη, με πελεκητούς πυρόλιθους, αψίδα, διακοσμητικά σχέδια και δυο κυκλικά σύμβολα, που απεικονίζουν ήλιο και φεγγάρι. Χτισμένος αμφιθεατρικά στις ΝΔ πλαγιές του Ίσμαρου, ο οικισμός της Μαρώνιας εκτείνεται σε υψόμετρο από 150-200 μέτρα. Περιδιαβαίνοντας τις ανηφοριές της, η Μαρώνια μας αποκαλύπτει μερικά οικήματα παραδοσιακής αρχιτεκτονικής. Σε κάποιων τη λιθοδομή έχουν ενσωματωθεί αρχιτεκτονικά μέλη από αρχαία ευρήματα της περιοχής, κομμάτια κίωνων ή και επιγραφών. Τουλάχιστον έχουν παραμείνει στον τόπο τους. Επιβλητικό σε διαστάσεις είναι το Δημοτικό Σχολείο της Μαρώνιας, εξαιρετο κτίσμα πετρόχτιστο του 1908.

Αργά το απόγευμα, πριν από τη βραδινή μας έξοδο, ηρεμούμε για λίγο στο μπαλκόνι της Ρωξάνης. Προλαβαίνουμε τον ήλιο, καθώς δύει πίσω από τις κορυφές του μακρινού Παγγαίου. Λίγο νοτιότερα κυριαρχεί στο πέλαγος ο ογκώδης κορμός της Θάσου, ενώ πιο πίσω

ακόμη αγνοφαινεται το περίγραμμα του Άθω. Αργότερα βρισκόμαστε στην ακτή του **Πλατανίτη**, στα τραπεζάκια της ταβέρνας "**Υδρία**", 20 μέτρα πάνω από τη θάλασσα. Έξοχο λευκό, εμφιαλωμένο ντόπιο κρασί, φρεσκοτάτα ψάρια και καταπληκτική σαρδέλλα καπνιστή. Η πανσέληνος αναδύεται πάνω από το Θρακικό ανάμεσα στα σύννεφα, φέρνοντας στο νου μνήμες παλιές και αξέχαστες. Παίρνει να φυσάει ένας ψυχρός σορόκος, μα τον αγνοούμε. Δεν μπορούμε ωστόσο ν' αγνοήσουμε τη συνaulία των αηδονιών, που μας κρατάει για πολλή ώρα ξύπνιους στο μπαλκόνι της Ρωξάνης.

ΤΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΜΑΡΩΝΙΑΣ

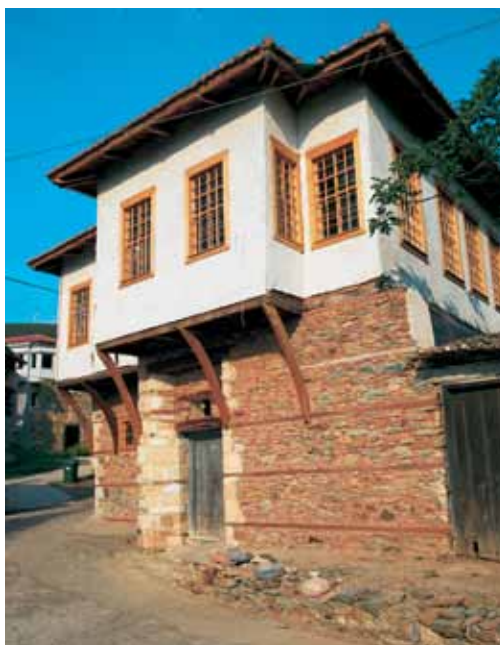
Τα πάμπολλα και πολύ σημαντικά αρχαία και βυζαντινά μνημεία της Μαρώνιας θα απαιτούσαν ιδιαίτερο και μακροσκελέστατο αφιέρωμα. Περιοριζόμαστε λοιπόν σε μια συντομότερη περιδιάβαση με την αυθεντική περιγραφή ειδικών αρχαιολόγων.

Τμήμα του οικισμού της Μαρώνιας. Διακρίνεται δεξιά το επιβλητικό Σχολείο.

ΦΩΤ. Γ. ΒΟΥΛΟΥΔΑΚΗΣ

ΩΦΕΙΣ ΤΗΣ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ.

Θαυμάσια διακοσμημένη πέτρινη βρύση. Το Σχολείο του 1908 και παραδοσιακό οίκημα που θα στεγάσει αρχαιολογικά ευρήματα και την διαχρονική ιστορία της Μαρώνειας.

Α. Η ΑΡΧΑΙΑ ΜΑΡΩΝΕΙΑ

Νικολίτσα Κοκκοτάκη Διευθύντρια ΙΘ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, (κείμενα για : Ιερό, Υστεροκλασική κατοικία, Πρόπυλο, Κτιριακό συγκρότημα Υστερορωμαϊκών Χρόνων).

Χρύσα Καραδήμα Αρχαιολόγος ΙΘ' Εφορείας, (κείμενα για : Αρχαιολογική έρευνα, Περιήρηση στο χώρο, Θέατρο, Οχύρωση Αγ. Γεωργίου, Κλασική οχύρωση, Ακρόπολη Αγ. Αθανασίου)

Η ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Από τα τέλη του 19ου και στις αρχές του 20ου αιώνα, Ευρωπαίοι κυρίως ερευνητές άρχισαν να επισκέπτονται τη Μαρώνεια και πρόσεξαν το επιγραφικό ή άλλο υλικό που βρισκόταν τυχαία ή ήταν εντοιχισμένο στα σπίτια του σύγχρονου χωριού. Ο **Γ. Μπακαλάκης**, καθηγητής Αρχαιολογίας στο Παν/μιο της Θεσσαλονίκης, επισκέπτεται τη Μαρώνεια για πρώτη φορά στα

1937/8 και στα 1956/7. Τότε μας δίνει τα πρώτα στοιχεία για την τοπογραφία της περιοχής.

Οι ανασκαφές άρχισαν σχετικά πρόσφατα, στο τέλος της δεκαετίας του 1960 απ' τον **Ε. Πεντάξο** και είχαν περισσότερο δοκιμαστικό-αναγνωριστικό χαρακτήρα. Η έρευνα αποκάλυψε ένα ιερό του 4ου αι. π.Χ., μια μεγάλη υστεροκλασική κατοικία, μέρος του ελληνιστικού νεκροταφείου, ένα μνημειακό ρωμαϊκό πρόπυλο.

Πιο συστηματικό χαρακτήρα απέκτησε η έρευνα απ' το 1981 με την ανασκαφή του αρχαίου θεάτρου στη θέση **Καμπάνα**. Την ίδια περίπου εποχή συνεχίστηκε και η έρευνα στο ιερό. Τα τελευταία χρόνια έγιναν σωστικές ανασκαφές στην ευρύτερη περιοχή της πόλης και τον Λυμνιού (θέσεις **Όχθος, Καμπάνα και Παληόχωρα**), όπου αποκαλύφθηκαν αρχιτεκτονικά λείψανα από δύο δημόσια κτίρια Ελληνιστικής εποχής (**Όχθος**), λείψανα κτιρίων άγνωστον προορισμού με πλούσιο στρώμα καταστροφής (**Καμπάνα**), ένα υστερορωμαϊκό κτίριο και πλακόστρωτος δρόμος που πιθανόν οδηγούσε στη ρωμαϊκή αγορά (**Άγιος Χαράλαμπος**).

ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ ΣΤΟ ΧΩΡΟ

Δύο είναι οι βασικές διαδρομές για να περιηγηθούμε τον αρχαιολογικό χώρο της Μαρώνειας και του Αγίου Γεωργίου. Η πρώτη μας οδηγεί στο αρχαίο ιερό, το θέατρο, τα αρχαία λατομεία μαρμάρου στη Μαρμαρίτσα, την οχύρωση στους πρόποδες του Αγίου Γεωργίου και στη συνέχεια στη Σύναξη και η δεύτερη προς το λιμάνι του Αγίου Χαράλάμπους για να επισκεφτούμε τμήματα του νοτιοδυτικού σκέλους της κλασικής οχύρωσης, την οικία με το ψηφιδωτό δάπεδο, το ρωμαϊκό πρόπυλο, το κτιριακό συγκρότημα Υστερορρωμαϊκών χρόνων, το λιμάνι και τις παλαιοχριστιανικές και βυζαντινές αρχαιότητες στην Παλιόχωρα και τον Άγιο Χαράλαμπε

ΦΩΤ. ΑΡΧΕΙΟ : ΙΘ ΕΦΟΡΕΙΑ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ

**Πήλινο αγαλμάτιο Αφροδίτης καθισμένης σε βράχο.
Άποψη του αρχαίου θεάτρου της Μαρώνειας από ΝΑ.**

• ΙΕΡΟ

Κοντά στο θέατρο, στα δυτικά του, έχουν βρεθεί τα θεμέλια ενός ευρύχωρου οικοδομήματος του 4ου αι.π.Χ. που θεωρήθηκε **Ιερό του Διονύσου**. Αποτελείται από πρόδομο και σηκό μέσα στον οποίο υπάρχει εστία ή βίαση λατρευτικού αγάλματος. Παράλληλα ανασκάφηκαν τμήματα τριών ακόμη μεγάλων κτιρίων που πιθανότατα αποτελούν ένα ενιαίο κτιριακό συγκρότημα με το Ιερό. Στον πρόδομο βρέθηκε **πήλινο προσωπείο του θεού Διονύσου**.

• ΘΕΑΤΡΟ

Το αρχαίο θέατρο της Μαρώνειας στη θέση **Καμπάνα**, άρχισε να ανασκάπτεται από τον αείμνηστο Έφορο Ευάγγελο Πεντάζο το **1981**. Πριν την ανασκαφή το μνημείο δεν ήταν ορατό γιατί είχε καλυφθεί τελείως από τις προσχώσεις της ρεματιάς που διέσχιζε το χώρο από την αρχαιότητα. Οικοδομήθηκε στους πρόποδες του Ισμάρου, ανάμεσα σε δύο φυσικές πλαγιές, απόλυτα ενταγμένο στο φυσικό τοπίο με εξαιρετική θέα

προς τη θάλασσα, με τη Σαμοθράκη και τη Θάσο να προβάλλουν στον ορίζοντα. Τα νερά της ρεματιάς και τα όμβρια του περιμετρικού αγωγού της ορχήστρας διοχετεύονταν σε έναν μαρμαρίνο κεντρικό αποχετευτικό αγωγό που διέρχεται κλιμακωτά κάτω από το κοίλο, την ορχήστρα και τη σκηνή. Το θέατρο, που χρονολογείται στην πρώιμη Ελληνιστική εποχή (τέλος 4ου-αρχές 3ου αι. π.Χ.), υπέστη μετασκευές στους αυτοκρατορικούς χρόνους και λειτούργησε ως αρέ-

να μέχρι τον 4ο αι. μ.Χ.. Στην ελληνιστική φάση του θεάτρου ανήκουν το λίθινο κοίλο, ο κεντρικός αγωγός και ο περιμετρικός αγωγός της ορχήστρας, οι θρόνοι της προεδρίας και οι μαρμαρίνοι ημικίονες του προσκηνίου. Το κοίλο διαιρείται σε εννέα σφηνοειδή τμήματα, τις κερ-

προσκηνίου. Η κυκλική ορχήστρα έγινε πεταλόμορφη και διενδύθηκε με την αφαίρεση των θρόνων της προεδρίας μπροστά από την πρώτη σειρά εδωλίων, την πρόχειρη κάλυψη του αγωγού και την ανύψωση του δαπέδου της ορχήστρας, η οποία μετατράπηκε σε αρένα

περιοχή Μαρμαρίτσα που πήρε το όνομά της από τα λατομεία μαρμάρου της αρχαιότητας.

• ΟΧΥΡΩΣΗ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Η ακρόπολη του Αγίου Γεωργίου βρίσκεται στην

Τμήμα της αρχαίας οχύρωσης στον Αγ. Γεώργιο και λεπτομέρειες λαξεύσεων στο αρχαίο λατομείο της Μαρμαρίτσας.

κίδες, από οκτώ ακτινωτές κλίμακες Μόνο τρεις σειρές καθισμάτων (εδώλια) έχουν διασωθεί, καθώς το υλικό άρχισε να λιθολογείται και να χρησιμοποιείται ως οικοδομικό υλικό ήδη από τους Μεσοβυζαντινούς χρόνους. Στη ρωμαϊκή φάση του θεάτρου ανήκει το διάδροφο σκηνικό οικοδόμημα με τον πλούσιο αρχιτεκτονικό διάκοσμο της πρόσοψης και το χαμηλό πλινθόκτιστο προσκήνιο (pulritium), μια χαμηλή εξέδρα μπροστά στη σκηνή στη θέση του ελληνιστικού

(κονίστρα). Μπροστά στην πρώτη σειρά εδωλίων δημιουργήθηκε ένα προστατευτικό στηθαίο από άβακες με κινκιδώματα, απαραίτητα για την προστασία των θεατών στα θεάματα των καιρών (αγώνες μονομάχων, θηριομαχίες).

• ΑΡΧΑΙΑ ΛΑΤΟΜΕΙΑ ΣΤΗ ΜΑΡΜΑΡΙΤΣΑ

Ανατολικότερα του θεάτρου, έξω από το ανατολικό σκέλος της κλασικής οχύρωσης, βρίσκεται η

ομώνυμη κορυφή του Ισμαύρου. Είναι χτισμένη με μεγάλους λίθους που δημιουργούν την εντύπωση μιας κυκλώπειας τοιχοδομίας, όπως είναι γνωστή από τις μυκηναϊκές ακροπόλεις. Δυο "μακρά τείχη" χαμηλότερα κλείνουν όλη την περιοχή νότια του υψώματος ως τη θάλασσα. Στο δυτικό σκέλος διατηρούνται όρθιες οι μεγάλες μονόλιθες παραστάδες μιας μνημειακής πύλης που έχει ονομαστεί **μεγαλιθική**.

• **ΚΛΑΣΙΚΗ ΟΧΥΡΩΣΗ
-ΑΚΡΟΠΟΛΗ ΑΓΙΟΥ
ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ**

Η κλασική οχύρωση της Μαρωνείας ξεκινάει από τη θάλασσα με δύο παράλληλα σκέλη και φτάνει στην ψηλότερη κορυφή του Ισμάρου όρους, τον Άγιο Αθανάσιο,

προστασία των κατοικημένων τμημάτων. Έχει κατασκευαστεί στα περισσότερα τμήματά του με ογκόλιθους από τους βράχους της κορυφής. Στο ανατολικό σκέλος σώζεται ένα μεγάλο τμήμα του τείχους κατασκευασμένο με εντυπωσιακούς ακανόνιστους γωνιόλιθους. Σώζεται σε μερι-

ψηφιδωτό δάπεδο στον ανδρώνα. Πρόκειται για μια μεγάλη κατοικία με τετράγωνη σχεδόν κάτοψη έκτασης 654 τμ. περίπου, που κατασκευάστηκε στο τέλος του 4ου αι. και ήταν σε χρήση μέχρι τα μέσα του 2ου αι. π.Χ. Στην κατοικία της Μαρωνείας σώζονται δύο δωμάτια κοιτώνες, ένα λουτρό, ένα μεγάλο

Θαυμάσιο ψηφιδωτό δάπεδο στον ανδρώνα υστεροκλασικής κατοικίας στη θέση Παλιοπηγάδα. (αριστερά). Το περίφημο Ρωμαϊκό Πρότυλο.

όπου και η ακρόπολη, η οποία προστατεύεται με ιδιαίτερο τμήμα εσωτερικής οχύρωσης. Οι περιορισμένες ανασκαφικές έρευνες αποκάλυψαν δύο τετράπλευρους πύργους του νοτιοδυτικού σκέλους στην περιοχή Παλιοπηγάδα, τμήματα του τείχους στο ανατολικό σκέλος και λείψανα κτιρίου στην ακρόπολη. Σε όλη τη διαδρομή του το τείχος προστατεύεται από ημικυκλικούς και τετράπλευρους πύργους που παρουσιάζουν πυκνότερη διάταξη στα πεδινά για την καλύτερη

κά σημεία ως 2,00μ. ύψος, το πάχος του κυμαίνεται ανάμεσα στα 2,30-3,00μ. και πρέπει να είχε συνολικό μήκος γύρω στα 10.400μ. Ελάχιστα τμήματα εντοπίστηκαν στη ζώνη του λιμανιού, όπου διατηρείται καλύτερα η βυζαντινή οχύρωση.

• **ΥΣΤΕΡΟΚΛΑΣΙΚΗ
ΚΑΤΟΙΚΙΑ**

Στη θέση Παλιοπηγάδα, στα αριστερά του δρόμου που οδηγεί στο λιμάνι του Αγ. Χαράλαμπος, αποκαλύφθηκε υστεροκλασική κατοικία με

δωμάτιο με εστία, ο ανδρώνας με το ψηφιδωτό δάπεδο και δωμάτιο-αποθήκη τροφίμων και κρασιού (πιθεώνας). Το ψηφιδωτό εντυπωσιάζει με τα σχέδια και την πολυχρωμία του. Μέσα σε τετράγωνο πλαίσιο με κυματόσπειρα και αστρογάλο εγγράφεται κύκλος με κληματόφυλλα, σπαφύλια και βλαστούς ενώ η εναλλαγή των χρωμάτων από το άσπρο-μαύρο ως το κόκκινο και το πράσινο αλλά και το γαλάζιο και το κίτρινο και το βυσσινί δημιουργεί ένα πλούσιο διακοσμητικό σύνολο.

• **ΚΤΙΡΙΑΚΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ
ΥΣΤΕΡΟΡΩΜΑΪΚΩΝ
ΧΡΟΝΩΝ**

Στα ΝΑ του ρωμαϊκού Πρό-
πυλου, στη διασταύρωση του
δρόμου που οδηγεί στο λιμάνι
με αυτόν προς τις κατασκη-
νώσεις της Ι. Μητρόπολης
Μαρωνείας και Κομοτηνής

υπάρχουν εννέα τετράγωνοι
πεσσοί διαστάσεων 1X1 μ. και
αντίστοιχα επτά αντηρίδες
στην εσωτερική παρειά του
βόρειου τοίχου. Πιθανότατα
στήριζαν τη στέγη. Στο νότιο
τοίχο σώζεται ανωδομή από
τετράγωνες πλίνθους καθώς
και τρεις τριγωνικοί φωταγω-
γοί, η ύπαρξη των οποίων

άξονα με το Αδριάνειο Πρό-
πυλο και οδηγούσε στην Αγορά.

• **ΠΡΟΠΥΛΟ**

Νοτιότερα από την υστερο-
κλασική κατοικία, στην πε-
ριοχή του λιμανιού, όπου
ανιχνεύονται με την έρευνα τα
οικιστικά κατάλοιπα της

**Τμήμα με τα ερείπια του μνημειώδους κτιρίου των
Ρωμαϊκών χρόνων**

έχουν αποκαλυφθεί τα ερεί-
πια ενός μνημειώδους κτιρίου
Ρωμαϊκών χρόνων (τέλη 2ου
αρχές 3ου αι.μ.Χ) που αποτε-
λείται από δύο παράλληλους
χώρους και έχει σχέση με την
εμπορική δραστηριότητα του
λιμανιού, πιθανόν αποθήκη
για τη συγκέντρωση σιτηρών
και τη διοχέτευσή τους στη
συνέχεια στις αγορές του
ελληνικού κόσμου.

Ο πρώτος χώρος, ο νοτιότε-
ρος, έχει πλάτος 8,90μ. ενώ το
μήκος του ξεπερνάει τα 46μ.
Στο εσωτερικό του στο μέσο
και κατά τον άξονα Δ-Α

οδηγεί στη σκέψη ότι το τμήμα
αυτό του κτιρίου ήταν
υπόγειο.

Ο δεύτερος χώρος, που βρί-
σκεται βόρεια του πρώτου
παράλληλα και σε μεσοτοιχία
με αυτόν, έχει το ίδιο πλάτος
και έχει αποκαλυφθεί σε μή-
κος 18μ. Στο μέσο του επίσης
και κατά τον άξονα Δ-Α πέν-
τε τετράγωνοι πεσσοί.

Αμέσως βόρεια του κτιρίου
τμήμα λιθόστρωτου δρόμου
πλάτους 7μ. με υπόγειο απο-
χευτικό αγωγό και παρόδια
κτίσματα. Βρίσκεται σχεδόν
στο ίδιο βάθος και στον ίδιο

πόλης την εποχή της ρωμαιο-
κρατίας, βρίσκεται το μνη-
μειακό Πρόπυλο. Είναι χτι-
σμένο με γωνιόλιθους από
μάρμαρο της περιοχής. Έχει
τρία ανοίγματα σε κάθε πλευ-
ρά, που καλύπτονται με τόξα.
Δύο από αυτά σώζονται ακό-
μα στη θέση τους. Οδηγούσε
σε κάποιο δημόσιο χώρο,
πιθανόν στην Αγορά της πό-
λης και θεωρείται έργο του
αυτοκράτορα Αδριανού που
κατά την περιοδεία του στη
Θράκη και το βόρειο Αιγαίο
επισκέφτηκε και τη Μαρώ-
νεια το 131 μ.Χ.

Α. Η ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΜΑΡΩΝΕΙΑ

Σοφία Λουκατά-Δεμερτζή, Αρχαιολόγος 12ης Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων.

Ιστορία: Η ανθηρή πόλη της αρχαιότητας συνέχισε ν' ακμάζει κατά την παλαιοχριστιανική και μεσοβυζαντινή περίοδο στον ίδιο χώρο και με το ίδιο όνομα. Ανήκει στην κατηγορία της αρχαίας πόλης-κράτους που περιορίζεται σε έκταση και σταδιακά μεταλλάσσεται σε βυζαντινό κάστρο. Επομένως η σημασία της έρευνάς της έγκειται στο ότι απαντάει σε ερωτήματα που αφορούν το τέλος του αρχαίου κόσμου και την εμφάνιση του μεσαιωνικού.

Η Μαρώνεια τον 3ο αι. φέρεται ως ακμάζουσα χριστιανική κοινότητα που στις αρχές του 4ου αναδείχθηκε σε επισκοπή. Ο επίσκοπός της Αλέξανδρος αναφέρεται το 344 στη Σύνοδο της Σαρδικής, ενώ ο επίσκοπός της Δοκιμάσιος έλαβε μέρος και στις τρεις Οικουμενικές Συνόδους του 5ου αι. (431, 451, 459 μ. Χ.). Το 640 προάγεται σε αυτοκέφαλη αρχιεπισκοπή. Στους "σκοτεινούς" αιώνες, 7ο και 8ο η πόλη κατόρθωσε να επιβιώσει και να διατηρήσει τον πληθυσμό της. Ο συσχετισμός των πηγών που αφορούν τη Μαρώνεια με τα μέχρι σήμερα αρχαιολογικά ευρήματα αποκαλύπτουν μια πόλη με πολυπρόσωπη δραστηριότητα: Κάστρο και λιμάνι στο δρόμο προς την Κωνσταντινούπολη έδρα τοπικού αξιωματούχου και επισκόπου, αλλά και κέντρο μιας ευρύτερης περιοχής που η γεωργία, κυρίως η αμπελοκαλλιέργεια, η αλιεία και η οικιοτεχνία αναπτύσσονται εντατικά.

Το β' μισό του 14ου αι. η ιστορική της μοίρα προδιαγράφεται από τα γεγονότα που διαδραματίζονται στο χώρο της Θράκης μέχρι την οριστική κατάληψη της περιοχής της Κομοτηνής από τους Οθωμανούς. Τότε οι κάτοικοι της Μαρώνειας μετακινούνται σταδιακά στα ενδότερα, εκεί όπου βρισκεται και σήμερα η Μαρώνεια, ενώ η παλιά πόλη ερημώνεται και λιθολογείται. Καθ' όλη τη διάρκεια της μεταβυζαντινής περιόδου διατηρεί τον χριστιανικό της χαρακτήρα. Τα νεότερα χρόνια η ακμή της Μαρώνειας αρχίζει από τα μέσα του 18ου αι.

ΦΩΤ. Θ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΦΩΤ. ΣΤ. ΣΤΟΥΡΝΑΡΑΣ

ΦΩΤ. ΣΤ. ΣΤΟΥΡΝΑΡΑΣ

ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΠΑΛΙΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ

Έχουν μέχρι σήμερα εντοπισθεί στις θέσεις Άγιο Χαρά-

λαμπο και Παληόχωρα. Οι θέσεις αυτές περικλείονται από την ξηρά και τη θάλασσα με τείχος, μήκους 2 περίπου χλ. Το βυζαντινό κάστρο που έχει συνολικά έκταση

περίπου 190 στρ., περιορίζεται σε τμήμα της παραλίας της αρχαίας πόλης, το τείχος της οποίας υπερβαίνει σε μήκος τα 10 χλμ ! Το μεσοβυζαντινό τείχος

φέρει τετράγωνους και κυκλικούς πύργους, διατείχιμα, προτείχιμα και ληνούς (πατητήρια). Χαρακτηριστικό της μεσοβυζαντινής τειχοποιίας, είναι η χρήση αρχαίου οικο-

δομικού υλικού, ανάμεσα στο οποίο και πλήθος επιγραφών που φωτίζουν την ιστορία της αρχαίας και ρωμαϊκής Μαρωίνειας.

Στην Παληόχωρα, πάνω σε

τρίκλιτη παλαιοχριστιανική βασιλική με ψηφιδωτά δάπεδα θεμελιώνονται κτίσματα της μεσοβυζαντινής περιόδου με αξιόλογα ευρήματα.

Στο ψηφιδωτό δάπεδο του αιθρίου κυρίαρχο θέμα είναι τα οκτάγωνα που δένουν μεταξύ τους αλυσιδωτά με "κόμβους του Ηρακλή" και περιλαμβάνουν πουλιά, καλάθια, αγγεία, φρούτα, λουλούδια, πέλτες, γεωμετρικά θέματα σε πλούσιες παραλλαγές και με ελεύθερη διάταξη. Ορισμένες μεμονωμένες συνθέσεις στο ψηφιδωτό της Μαρωίνειας, όπως δελφίνι με τρίαίνα, λαγός με σταφύλι και πουλί που ξεφεύγει από το κλουβί του, είναι σπάνιες ή και μοναδικές στα ψηφιδωτά του ελλαδικού χώρου. Χαρακτηριστικές ιδιαιτερότητες παρουσιάζει και το ψηφιδωτό δάπεδο των κλιτών της βασιλικής, όπως ο ρόμβος με τον πλούσιο ρόδακα στο κέντρο, το φλογόσχημο κόσμημα στις πλευρές, καθώς και τα κοιλόμορφα οκτάγωνα από φύλλα δάφνης που περιέκλειαν καλάθια, αγγεία, ρόδακες και αφιερωματικές επιγραφές των χορηγών του ψηφιδωτού.

Η θεματική ανάλυση του ψηφιδωτού της Παληόχωρας, δείχνει ότι τα πρότυπα του ψηφωτή δεν σχετίζονται με την παραγωγή του ελλαδικού χώρου αλλά με εκείνα που επικρατούν στις αρχές του β. αι. στη Β. Αφρική και τις περιοχές της Ανατολικής Μεσογείου. Η ζωντάνια, η πρωτοτυπία, οι εναλλαγές των θεμάτων, η έλλειψη τυποποίησης ο ζωγραφικός τρόπος χρησιμοποίησης των ψηφίδων, ώστε να δημιουργεί ποικίλες διαβαθμίσεις και εναλλαγές,

ΦΩΤ. Σ. ΔΟΥΚΑΤΑ

ΦΩΤ. Σ. ΔΟΥΚΑΤΑ

Άποψη ψηφιδωτού δαπέδου του νότιου κλίτους της παλαιοχριστιανικής βασιλικής στην Παληόχωρα (1999). Ανατολικό τμήμα μεσοβυζαντινού ναυδριού που καταλαμβάνει το βόρειο κλίτος της παλαιοχριστιανικής βασιλικής στην Παληόχωρα.

Αεροφωτογραφία ου χώρου της παλαιοχριστιανικής βασιλικής στην Παληόχωρα (1999). (αριστερά) Παλαιοχριστιανικό ζάρι από την παλαιοχριστιανική βασιλική στην Παληόχωρα. Κύπελλο από τα μεσοβυζαντινά κτίρια της Παληόχωρας. (αριστερά)

σε σχέση με τις διαστάσεις της βασιλικής, συνηγορούν στη μνημειακή κατασκευή της. Από το μεσοβυζαντινό οικισμό έχουν ανασκαφεί τμήματα σπιτιών μέσα στα οποία

βρέθηκαν αποθηκευτικά πιθάκια, εστίες, δεξαμενή, μικρός θολοσκέπαστος φούρνος. Το βόρειο τμήμα του αιθρίου καταλαμβάνει ένα ιδιαίτερο μορφολογικά και

κατασκευαστικά τριμερές κοσμικό κτίριο (κατοικία αξιωματούχου;).

Παράλληλα με τα παλαιοχριστιανικά και μεσοβυζαντινά κτίσματα ανασκάπτεται μία πληθώρα μεσοβυζαντινών τάφων, κιβωτιόσχημων και λακκοειδών. Ορισμένοι τάφοι παιδιών και γυναικών, έφεραν χάλκινα και γυάλινα βραχιόλια. Τα ευρήματα επιβεβαιώνουν τη συνεχή κατοίκηση των σπιτιών της Παλιόχωρας από τον 9/10 αι. έως και το α΄ μισό του 13ου αι. Στην παραλία του Αγίου Χαράλαμπου, κοντά στη ΒΔ γωνία της μεσοβυζαντινής οχύρωσης, ανασκάφηκε οικοδομικό σύνολο τριών διαδοχικών ναών που φανερώνουν τη λατρευτική χρήση του χώρου διαχρονικά. Συγκεκριμένα ναός του 12ου αι., σταυροειδής εγγεγραμμένος, που ταυτίστηκε από τα επιμέρους αρχιτεκτονικά στοιχεία και τα αρχαιολογικά ευρήματα με τον επισκοπικό ναό της Μαρώνειας τη μεσοβυζαντινή περίοδο. Υπέρχεται δύο μονόχωρων ναών του 9ου και 10ου αι. Η τοιχοποιία του ναού, όπου ζώνες αργολιθοδομής εναλλάσσονται με ζώνες πλινθοδομής, έχει υποστεί κατά καιρούς διάφορες επιδιορθώσεις. Και εδώ χρησιμοποιείται οικοδομικό υλικό από αρχαιότερα κτίρια.

Στην κόγχη του Ιερού Βήματος σώζεται ημικυκλικό σύνθηρο με βαθμίδες που κατασκευάστηκε από λαξευμένα μάρμαρα και πορόλιθους και έφερε ορθομαρμάρωση. Σπαράγματα τοιχογραφιών από την κόγχη αποδίδονται σε παράσταση συλλειτουργούντων ιεραρχών, θέμα που κυριαρ-

Τμήμα τα αρχαίου οικοδομικού υλικού από την παλαιοχριστιανική βασιλική στην Παλιόχωρα.

χεί στην εικονογραφία από τον 12ο αι. Σε μεγάλο βάθος από το δάπεδο του επισκοπικού ναού, βρέθηκε η κόγχη παλαιότερου μονόχωρου ναού, με παράσταση διάλιθου, φυλλοφόρου σταυρού που αποτελούσε αρχαϊσμό της βυζαντινής τέχνης μετά την κατάπαυση της Εικονομαχίας το 843 μ.Χ.. Η έρευνα κάτω από το νότιο κλίτος του επισκοπικού ναού έφερε στο φως ένα ακόμα μονόχωρο ναό του 10ου αι., του οποίου ο προσανατολισμός απέκλιε

σκαμμένο, εκτείνεται κάτω από σύγχρονη ψαροταβέρνα. Λίγο βορειότερα η μεταβυζαντινή εκκλησία του Άγιου Χαράλαμπου (1866) αποτελεί ανακαίνιση αρχαιότερης εκκλησίας.

Η ζωή της πόλης δεν περιορίζεται μέσα στο τείχος της. Καμαροσκεπείς τάφοι και πλήθος επιτύμβιες επιγραφές συναινούν για τον εντοπισμό του υστερορωμαϊκού και παλαιοχριστιανικού νεκροταφείου στα ανατολικά του ρέματος της Καμπάνας στη

βυζαντινή περίοδο. Στη βραχώδη περιοχή του Αγίου Γεωργίου έχουν εντοπισθεί τοιχάρια και λείψανα ναυδρίων. Τα προϊστορικά τείχη στον Άγιο Γεώργιο και εκείνα της κλασικής περιόδου στον Άγιο Αθανάσιο συμπληρώθηκαν και επισκευάστηκαν τη βυζαντινή περίοδο διαιωνίζοντας τον αμυντικό τους ρόλο.

Χαρακτηριστικά για την παλαιοχριστιανική και μεσοβυζαντινή περίοδο κλητήματα (επιγραφές, κεραμική, νομίσματα, μικροαντιείμενα, κ.ά.) από τον Άγιο Χαράλαμπο, τη Σύναξη και την Παλιόχωρα εκπροσώπησαν το χώρο της Θράκης σε πανελλήνια και διεθνή συνέδρια και εκθέσεις. Η Μαρώνεια αποτελεί ένα βασικό σταθμό στον αρχαιολογικό χάρτη της Θράκης για τα βυζαντινά χρόνια και το μοναδικό ίσως για τα παλαιοχριστιανικά. Τα αρχαιολογικά ευρήματα, αν και διάσπαρτα σε ανασκαφικές νησίδες μέσα στον εκτενέστατο αρχαιολογικό χώρο, συγκλίνουν στην άποψη ότι η Μαρώνεια συγκεντρώνει μεγάλο ενδιαφέρον, όσον αφορά τις ιδιαιτερότητες των επί μέρους μνημείων της, που όμως δεν αποβαίνουν σε βάρος της διαχρονικής της σημασίας. Είναι λοιπόν επιτακτική η δημιουργία **Ενιαίου Αρχαιολογικού Χώρου** στη Μαρώνεια, που να συγκεράζει τα πιο ουσιαστικά στοιχεία για την εικόνα της την αρχαία και τη βυζαντινή εποχή, δίνοντας έμφαση τόσο στην ανάδειξη των εκκλησιαστικών κτισμάτων, όσο και στην διερεύνηση πτυχών της καθημερινής ζωής.

Ο ΒΔ πύργος της μεσοβυζαντινής οχύρωσης.

απ' εκείνο των δύο προηγούμενων ναών. Στο πλίνθινο δάπεδό του βρέθηκε χωνευτήριο με αγωγό που κατέληγε σε φρεάτιο.

Στον Άγιο Χαράλαμπο επίσης διάφορα μαρμάρινα μέλη ανήκουν σε βασιλική που πιθανώς τοποθετείται κάτω από την εκκλησία της Παναγίας. Λουτρό, εν μέρει ανα-

θέση Παραθύρα, έξω από την ανατολική πλευρά του βυζαντινού τείχους. Παρόμοιοι τάφοι συναντώνται σε μεγάλα αστικά κέντρα, όπως οι Φίλιπποι, η Κωνσταντινούπολη, η Θεσσαλονίκη. Στο αρχαίο θέατρο της Μαρώνειας ορισμένα γλυπτά αποτελούν το συνδυαστικό κρίκο ανάμεσα στην παλαιοχριστιανική και τη μεσο-

Τμήμα της ακτής με το εντυπωσιακό τείχος από συμπαγές κοκκινόχρωμα.

ΣΤΟΥΣ ΥΓΡΟΤΟΠΟΥΣ ΚΑΙ ΣΤΑ ΠΑΡΑΛΙΑ ΤΗΣ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ

Σημερώνει μια μέρα του Μάη ζεστή και ηλιόλουστη. Οι πρωϊνοί θαμώνες του καφενειού της πλατείας αποζητάνε τη σκιά. Πίνουμε κοντά τους ένα δεύτερο καφεδάκι, ζώντας την ατμόσφαιρα του χωριού, τις κουβέντες των ανθρώπων, την κίνηση των αγροτικών και των τρακτέρ. Αμέσως μετά ξεκινάμε με τον Γιώργο μια περιήγηση στις ακτές της Μαρώνας, με σημείο εκκίνησης την παραλία του Πλατανίτη. Κινούμαστε αρχικά Α. Είναι μια εκτεταμένη παραλία που καταλήγει στον Αγ. Χαράλαμπος και στο μεγάλο λιμάνι της Μαρώνας. Η ακτή είναι ιδιαίτερα ελκυστική για τους λάτρεις της θάλασσας και αποτελείται από λευκό βοτσαλάκι και διάφανα νερά. Σε κορυφαίο σημείο πάνω απ' την ακτή δεσπόζουν οι - υπό αποπεράτωση - εγκαταστάσεις του "Κέντρου Αγροτουρισμού Μαρώνας". Πρόκειται για ένα κτίριο μοντέρνας

αρχιτεκτονικής που θα στεγάζει το Κέντρο Πληροφόρησης της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Ροδόπης. Το Κέντρο θα είναι εξοπλισμένο με σύγχρονα τεχνικά μέσα πληροφόρησης και προβολής, ώστε ο επισκέπτης να συμμετέχει σ' ένα διαχρονικό οδοιπορικό στην ιστορία, τη φύση, τον πολιτισμικό πλούτο, τους βιότοπους και την οινο-γαστρονομία της Ροδόπης.

Μερικές εκατοντάδες μέτρα ανατολικότερα ο Αγ. Χαράλαμπος είναι δημοφιλέστατος προορισμός, όχι μόνον για την πληθώρα των μνημείων και ευρημάτων από τις ιστορικές περιόδους της Μαρώνας αλλά και για το μεγάλο λιμάνι στη θέση του αρχαίου λιμανιού, τμήματα του οποίου σώζονται είτε υπέργεια είτε υποθαλάσσια. Γραφικές ψαροταβέρνες πλαισιώνουν το λιμάνι. Σε μια μάλιστα απ' αυτές (Γιάννα και Ρούλα), απομονωμένη στο Δ άκρο πάνω από τη θάλασσα, απολαύσαμε υπέροχα ψάρια ημέρας και τις νοστιμότερες τηγανιτές πατάτες, που θυμώνατε τα τελευ-

ταία χρόνια στις περιηγήσεις μας.

Ας επιστρέψουμε όμως και πάλι στην παραλία χώρα Δ του Πλατανίτη. Η ακτή είναι κυριολεκτικά αχανής και εκτείνεται σε μήκος πολλών χιλιομέτρων, άλλοτε αμμουδερή και άλλοτε βοτσαλωτή. Από τα πιο εντυπωσιακά τμήματά της είναι ένας κόλπος με άνοιγμα 1,5 περίπου χλμ., μετά τον οικισμό του **Προφήτη Ηλία**. Η πρόσβαση στην ακτή είναι δυνατή με στενούς χωματόδρομους, που διασχίζουν χαμηλό και πυκνό πευκοδάσος. Το ιδιαίτερο χαρακτηρι-

στικό της παραλίας είναι ένας συνεχής τοίχος από σκληρό κοκκινόχρωμα που περιβάλλει την ακτή και είναι ιδιαίτερα ανθεκτικό τόσο στις έντονες βροχοπτώσεις όσο και στη μανία των κυμάτων του σορόκου και γαριμπή. Αυτό το συμπαγές κοκκινόχρωμο τείχος ορθώνεται σε ύψος 5-8 μέτρων και σχηματίζει σ' όλο του το μήκος πολύ όμορφες κοιλάτιες και μικροσπηλιές εξαιρετικά θεαματικές. Δεν λείπουν ωστόσο και οι ανθρώπινες παρεμβάσεις, με διάφορες ακαλαίσθητες παραθεριστικές εγκαταστάσεις, που επηρεάζουν αρνητικά τη φυσική ομορφιά του τόπου. Σε κάποια μάλιστα σημεία της ακτογραμμής το πρόβλημα είναι εντονότερο και προσβάλλει τις έννοιες της καθαριότητας και αισθητικής.

Μετά τον οικισμό του Προφήτη Ηλία η εικόνα αφηνιδιαστικά μεταβάλλεται, το υγρό στοιχείο υπεισέρχεται έντονα στην ξηρά. Είναι μια διαδοχή από λιμνοθάλασσες και βαλτότοπους, ένα εκτεταμένο υγρολίβαδο με συνεχείς ενάλ-

Το - ημιτελές ακόμη - "Κέντρο Αγροτουρισμού Μαρώνειας" πάνω από την θαυμάσια βοτσαλωτή ακτή του Πλατανίτη.

λαγές. Μέσα απ' τους πυκνούς καλαμιώνες πλάι στο δρόμο αναδύονται ήδη ποικίλες φωνές πουλιών. Πιστεύουμε αρχικά, πως η μόνη αίσθηση που θα μείνει ικανοποιημένη θα είναι η ακοή.

Ο Γιώργος ωστόσο μας καθησυχάζει:

- Θα δούμε αρκετά και διάφορα πουλιά. Αν είμαστε τυχεροί ίσως κάποια μας κάνουν τη χάρη να ποζάρουν στους φακούς μας.

Εμφανίζονται αρχικά μερικοί φωνακλάδες γλάροι. Το είδος είναι κοινό, μας αφήνει αδιάφορους. Αμέσως μετά διαγράφεται πάνω από την ακίνητη επιφάνεια του νερού η λεπτεπίλεπτη παρουσία ενός **Λευκοτσικνιά**. Πιο πίσω του διακρίνουμε την πολύ μεγαλύτερη αλλά και ανήσυχη φιγούρα ενός **Σταχτοτσικνιά**. Επιστρατεύονται τα κυάλια του Γιώργου και οι τηλεφακοί των μηχανών. Ο

φίλος μας έχει από χρόνια ειδικευτεί στην παρατήρηση των πουλιών και προσφέρει τις γνώσεις και τα τεχνικά του μέσα στους επισκέπτες της Ρωξάνης, που ζουν μαζί του την ωραιότερη εμπειρία παρατήρησης της ποικίλης ορνιθοπανίδας της περιοχής.

Μια μικρή αποικία **Κρυπτοτσικνιάδων** δεν δείχνει να ενοχλείται από την παρουσία μας, τους φωτογραφίζουμε με την ησυχία μας, από απόσταση μικρότερη των 30 μέτρων. Εξίσου φιλικός είναι ένας **Καλαμοκανάς** που βαδίζει αργοντικά με τα λεπτά και μακρούς του πόδια, καθώς και μια **Φαλλαρίδα** που κολυμπάει ανέμελα. Φαίνεται πως τα πουλιά, με εξαίρεση τον σταχτοτσικνιά, έχουν αποδεχθεί την συχνή παρουσία των ανθρώπων. Είναι συναρπαστικό να παρατηρεί κανείς και να προσπαθήσει να ερμηνεύει τις ποικίλες συμπεριφορές και εκδηλώσεις των πουλιών, πώς κινούνται, πώς πετούν, πώς τρέφονται, πώς εκδηλώνουν

Υγροτοπική περιοχή του Προφήτη Ηλία. Φωτογραφίσεις πουλιών από τον Γ. Βολουδάκη και τους επισκέπτες του. Γραφικές εικόνες σταχτοτσικνιά, κρυπτοτσικνιάδων, λαγγόνας και μελισσοφάγου.

**Στιγμιότυπα από δραστηριότητες του ECO EXPLORER του ξενοδοχείου "ΡΩΞΑΝΗ" .
Δύο νεογέννητα χελωνάκια χωρούν μέσα στην παλάμη.**

μεταξύ τους συντροφικότητα ή τάσεις επικράτησης. Άλλοτε ήρεμα και ανέμελα, άλλοτε επιφυλακτικά και καχύποπτα, πάντα όμως τόσο όμορφα. Έχουμε χάσει σχεδόν την αίσθηση του χρόνου. Πρέπει, ωστόσο, να συνεχίσουμε την περιήγησή μας. Φτάνουμε στο προστατευμένο από τους ανέμους και γεμάτο με βάρκες αλλά ελάχιστα γραφικό λιμάνι του **Ίμερου**, διασχίζοντας δρόμο που ευωδιάζει από σπάρτα. Υπερα κατευθυνόμαστε ΒΔ προς την **Λίμνη Ισμαρίδα**.

Διασχίζουμε την ταμμεντένια κοίτη του **Δίσσου** ποταμού, που κι αυτή την εποχή κατεβάζει στη θάλασσα άφθονο νερό. Καμιά γέφυρα δεν συνδέει σ' αυτό το σημείο τις όχθες του, με λίγο περισσότερο νερό η κοίτη είναι πρακτικά αδιαπέραστη. Στη διαδρομή μας συναντάμε χωμάτινα πρανάη με τις χαρακτηριστικές τρύπες από τις φωλιές **Μελισσοφάγων**, έχουμε μάλιστα την τύχη να να φωτογραφίσουμε ένα απ' αυτά τα ποικιλόχρωμα πουλιά. Δεν έχουμε όμως την ίδια τύχη με τους **Πορφυροτσικνιά-**

δες, λίγο αργότερα, στα υγρολίβαδα της λίμνης. Οι μεγαλόσωμοι και σπάνιοι αυτοί ερωδιοί με το εκπληκτικό τους φτέρωμα, είναι εξαιρετικά καχύποπτοι. Μόλις αντιλαμβάνονται την παρουσία μας από απόσταση μεγαλύτερη των 50 μέτρων, ανοίγουν τα μεγάλα τους φτερά και απογειώνονται.

Η Λίμνη Ισμαρίδα περιβάλλεται από βαλτότοπους και πυκνούς καλαμιώνες, που δεν επιτρέπουν την προσέγγιση στις όχθες της. Μέσα σ' αυτό το υγροτοπικό περιβάλλον, απόλυτα προφυλαγμένα και αθέατα, ζουν αναρίθμητα πουλιά, που τιτιβίζουν ασαμάτητα. Από το επίπεδο του δρόμου δεν μπορούμε να έχουμε συνολική άποψη της λίμνης. Βρίσκουμε λοιπόν έναν ανηφορικό αγροτικό δρόμο που μας οδηγεί στην κορυφή παρακείμενου λοφίσκου, απ' όπου η θέα της λίμνης είναι πανοραμική. Ολόγυρα το τοπίο είναι γλυκύτατο, καλλιεργημένες πεδιάδες, λοφοπλαγιές και στο βάθος του Β ορίζοντα το μακρότατο περίγραμμα της οροσειράς της Ροδόπης.

Η κοίτη του Λίσσου ποταμού, χωρίς γέφυρα και με άφθονο νερό.
Οι τελευταίες ακτίνες καθρεφτίζονται στα νερά του υγροτόπου του Προφήτη Ηλία.

Πίσω από τους πυκνούς της καλαμιώνες η Πλίμη Ισμαρίδα κρατάει καλά κρυμμένα τα μυστικά της. Όσο κι αν προσπαθούμε, τα πολυάριθμα πουλιά της παραμένουν αθέατα. Επιστρέφουμε. Η ώρα του δειλινού μας βρίσκει στην υγροτοπική περιοχή του Προφήτη Ηλία. Οι κινήσεις των πουλιών έχουν περιοριστεί, οι φωνούλες τους ακούγονται όλο και λιγότερο. Ο φερωτός κόσμος ετοιμάζεται να υποδεχτεί τη σγαλιά της νύχτας.

-Θα έλεγα, ότι **ο' αυτό τον τόπο θα άξιζε ν' αποχαιρέτισουμε τη μέρα**, προτείνει ο Γιώργος Βολουδάκης.

Δεν έχουμε αντίρρηση. Άλλωστε το παιχνίδισμα των τελευταίων ακτίνων του ήλιου στα γαλήνια νερά, είναι η ωραιότερη εικόνα, πριν πέσει το σκοτάδι.

-Την **Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ροδόπης** για την αμέριστη συμπαράστασή στο έργο μας και προσωπικά τον κ. **Κων/νο Λιούρτα**, υπεύθυνο τουριστικής προβολής της Νομαρχίας.

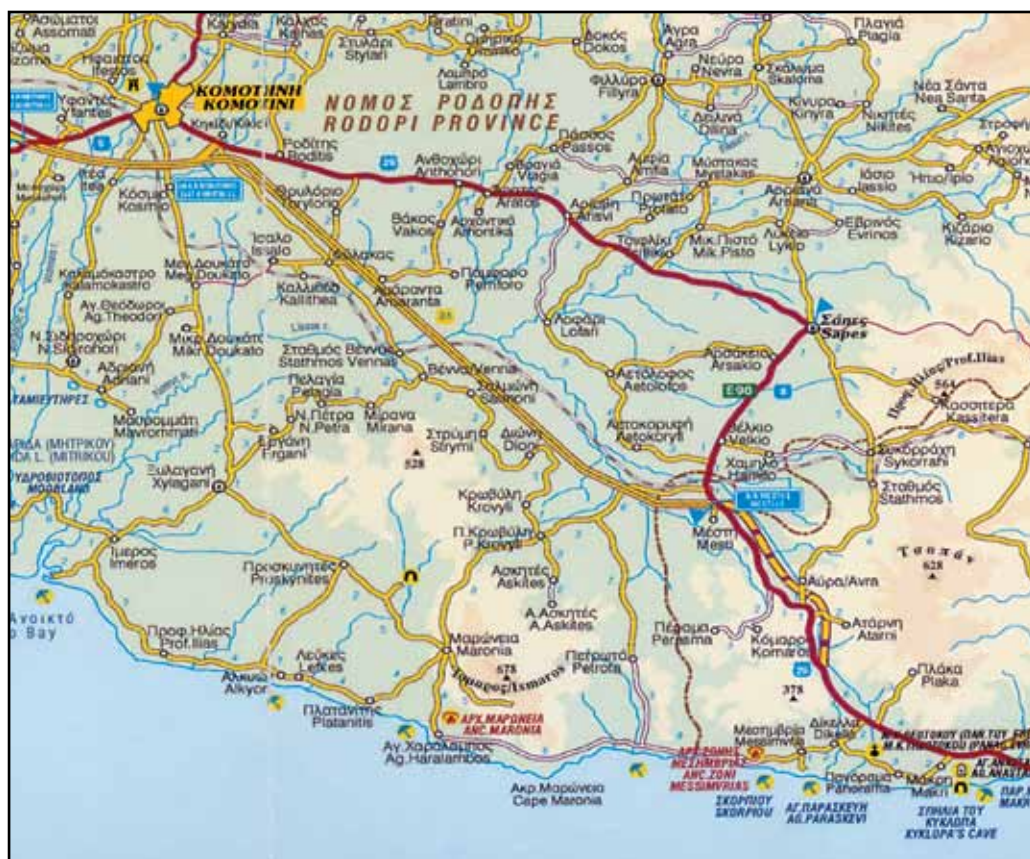
-Την αρχαιολόγο **ΝΙΚΟΛΙΤΣΑ ΚΟΚΚΟΤΑ-ΚΗ**, Διευθύντρια της Ιθ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων.

-Την αρχαιολόγο **ΧΡΥΣΑ ΚΑΡΑΔΗΜΑ** της ίδιας Εφορείας και

-Την αρχαιολόγο **ΣΟΦΙΑ ΔΟΥΚΑΤΑ-ΔΕΜΕΡΤΖΗ** της 12ης Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, τόσο για την πρόθυμη και άμεση συμμετοχή με τα επιστημονικά τους κείμενα στο άρθρο όσο και για τις πολύτιμες υποδείξεις τους.

- Τέλος τον καλό φίλο **Γιώργο Βολουδάκη** και την οικογένειά του, τόσο για την θαυμάσια φιλοξενία στο ξενοδοχείο Ρωξάνη, όσο και για τις ατελείωτες ώρες που δαπάνησε μαζί μας.

Τμήμα χάρτη του Ν. Ροδόπης από έντυπο της Περιφέρειας Ανατ. Μακεδονίας-Θράκης.

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Διαμονή:

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ "ΡΩΞΑΝΗ"

τηλ. 25330 21501, κιν. 6944 241144

Αθλήματα:

ECO EXPLORER www.ecoexplorer.gr

Απόσταση Μαρώνια - Θεσσαλονίκη: 300 χλμ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- "ΘΡΑΚΗ", Γεν. Γραμματεία Περιφέρειας Ανατολ. Μακεδονίας - Θράκης, Β'. Έκδοση Ιούλιος 2000, (Βραβείο Ακαδημίας Αθηνών).

- Χ. Μπακιρτζή, "ΣΥΝΑΞΗ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ - ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΑ ΑΝΑΣΚΑΦΗΣ", εκδ. ΑΓΡΑ, Αθήνα 1991.

- Τριαντάφυλλος Δ. Κοκκοτάκη Ν., Καραδήμα Χ., Δουκατά Σ., "Μαρώνια και Άγιος Γεώργιος", Αρχαιολογικός Οδηγός Περιφέρειας Ανατ. Μακ. & Θράκης (υπό έκδοση).

- "Μαρώνια, από την αρχαιότητα στα νεότερα χρόνια", (υπό έκδοση).

ΚΙΚΩΝΕΣ

Οι Κικόνες είναι το πρώτο σιναποείο που ιδρύθηκε στο Νομό Ροδόπης.

Το όνομά του προέρχεται από την ομώνυμη αρχαία θρακική φυλή που κατοικούσε στην περιοχή της Μαρώνιας και αναφέρεται από τον Όμηρο ως η πρώτη που ασχολήθηκε με το αμπέλι και το κρασί στην Γη της Θράκης.

Οι εκμεταλλεζόμενοι αμπελώνες βρίσκονται στη Μαρώνια, ενώ το σιναποείο δημιουργήθηκε κοντά στην πόλη της Κομοτηνής και είναι ανοιχτό για επισκέψεις κατόπιν συνεννόησης.

5ο ΧΑΜ, ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ-Ν.ΣΙΔΗΡΟΧΩΡΙΟΥ
ΤΗΛ & FAX: 25310-83737
www.kikones.gr

Ταβέρνα - Ψησταριά
"ο σταθμός"

Α. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ
Ο. ΚΟΥΤΡΑ Ο.Ε.
Ο.Σ.Ε. Κομοτηνής
Τηλ. 25310 73088
Τηλ.&Fax 25310 22424
Κιν. 6944 255460

εστιατόριο

Τ' Αδέρφια

Θα θέλατε να σας κεράσουμε κάτι;
Τ' αδέρφια είναι το παλαιότερο εστιατόριο της Κομοτηνής και ένα από τα παλαιότερα παραδοσιακά εστιατόρια της Ελλάδος. Εδώ θα δείτε πως ένα εστιατόριο μπορεί να είναι τόσο διαφορετικό και να κρατά ζωντανή την παράδοση τόσα χρόνια, καθώς θα έχετε τη δυνατότητα να μάθετε για το μενού μας και πως να το γευτείτε.

Καλή σας όρεξη!

Ορφέως 33 - Κομοτηνή
Τηλ. 25310 / 20201 www.aderfia.gr

απρόσμενος τόπος

απρόσμενος,
ωραίος τόπος, απλός,
καθημερινός, ανθρώπινος,
πολύμορφος και ζωντανός,
ποικίλος και απολαυστικός,
πανέμορφος, επιβλητικός,
με θέα στο θρακικό πέλαγος,
μοναδικές παραλίες,
ορεινές διαδρομές,
ίχνη μιας πανάρχαιας ιστορίας,
παραδόσεις και γιορτές,
αυτή είναι η Φροδόπη.

Ν
Ο
Μ
Ο
Σ

Ρ
Ο
Δ
Ο
Π
Η
Σ